

**MANUAL
D'AUTOAJUDA
PER A
CATALANOPARLANTS**

Andreu González Castro

Col·lecció Prisma – 45

MANUAL D'AUTOAJUDA
PER A CATALANOPARLANTS

ANDREU GONZÁLEZ CASTRO

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: febrer del 2019

© Andreu González Castro

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-701-0

DL T 15-2019

*A les meves filles, Aina i Ada, llum de la meva vida.
Vosaltres sou el futur del país i de la seva llengua,
que sempre portareu al cor.*

ÍNDIX

1. DEIXA'M QUE T'EXPLIQUI LA MEVA HISTÒRIA	5
2. TEST D'AUTOESTIMA LINGÜÍSTICA	9
3. PAGUI UN DIAGNÒSTIC I EMPORTI-SE'N CINC	11
3.1 "¡AL LORO! ¡QUE NO ESTAMOS TAN MAL!"	11
3.2 DEPRIMEIX-TE UNA MICA. RESUM D'EL BILINGÜISME MATA.....	13
3.3 DEU FLORS SÍ QUE FAN ESTIU	20
3.4 LLAVORS, ON SOM? L'ESTRÈS SOCIOLINGÜÍSTIC	24
3.5 EL TITO ISMA	33
4. PASSEM A L'ACCIÓ!	37
4.1 DEU PREJUDICIS LINGÜÍSTICS I COM DESMUNTAR-LOS.....	37
4.2 DEU MOTIUS PER PARLAR CATALÀ.....	49
4.3 DEU COSES QUE PUC FER PEL CATALÀ.....	60
4.4 EXERCICIS DE DESPROGRAMACIÓ (FOTOCOPIABLES!).....	73
5. AFIRMA'T	81
5.1 "TRES PRINCIPIS", DE JOAN SOLÀ. AVUI, 9 DE NOVEMBRE DE 2006. RECOLLIT A PLANTEM CARA, ED. LA MAGRANA, 2009.....	82
5.2 VALORS POSITIUS DEL DISCURS DELS CATALANOPARLANTS D'ADOPCIÓ RECOLLIT I REDACTAT PER PURI PINTO.....	83
5.3 SEMPRE PARLO CATALÀ. EXPERIÈNCIES APORTADES AL FÒRUM CATALÀ SEMPRE I RECOPILADES PER JOSEP AIXA, 4 DE MARÇ DE 2010	86
5.4 CAMPANYA CONJUNTA DEL MOVIMENT FRANJOLÍ PER LA LLENGUA I DEL CASAL JAUME I DE FRAGA – ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ	88

5.5	DECÀLEG D'ACTITUDS PER SUPERAR ELS PREJUDICIS LINGÜÍSTICS. ASSOCIACIÓ CÍVICA PER LA LLENGUA EL TEMPIR...	89
5.6	“DEU BONES RAONS PER A PARLAR EN CATALÀ”, DE JORDI SEDÓ I SOLÉ. DEL LLIBRE <i>LA LLENGUA CATALANA, SENYA D'IDENTITAT NACIONAL</i>	90
6.	ELLS TAMBÉ PARLEN CATALÀ	95
6.1	TAYSSIR AZOUZ	95
6.2	OMAIRA BELTRÁN	96
6.3	FRANCESCO CANALE.....	97
6.4	LIZ CASTRO	97
6.5	STELLA FIRINU	98
6.6	MONIKA ZGUSTOVÁ.....	99
7.	CONTRACTE	101
8.	CREU-T'HO	103
9.	TRAGICOMÈDIA DE LA LLENGUA CATALANA	109
9.1	EL CATALÀ, LLENGUA DE SUPERDOTATS	109
9.2	COM EM VAIG CONVERTIR EN UN CATALÀ ADOCTRINAT	110
9.3	LO PUS BELL CATALANESC	112
9.4	ELS DIMINUTILLOS.....	116
9.5	BUENAS	117
9.6	LA PRIMERA PARAULA EN CASTELLÀ (I L'ÚLTIMA, TAMBÉ).....	118
9.7	PACO ALCÁCER NO ÉS DE SEGÒVIA	120
9.8	CATALANOESCRIVENTS	122
9.9	NO PARLO CASTELLÀ, PERÒ HO ENTENC TOT.....	124
9.10	EL METRE DE PLATÍ IRÍDIC	125
	BIBLIOGRAFIA.....	129

1. DEIXA'M QUE T'EXPLIQUI LA MEVA HISTÒRIA

Em dic Andreu González Castro. Andreu González Castro González Mirantes. I encara podria seguir allargassant la corrua de cognoms i no en trobaríeu cap de català. En realitat, els meus pares em van batejar com a Andrés i no va ser fins fa pocs anys que em vaig catalanitzar el nom. M'agrada precisar que me'l vaig catalanitzar i no pas canviar. Me l'hauria canviat si hagués triat Josep Maria o Francesca, cosa que no vaig fer. En el meu cas, per cert, mos pares em van posar “Andrés” i no “Andreu” no perquè estigués prohibit posar noms en català a les darreries del franquisme, sinó perquè fins fa unes dècades era ben habitual que el fill es digués com el pare i el meu pare es diu Andrés.

Així que els meu pares em van posar Andrés, en castellà. És normal: van néixer a Lleó. Però ni el nom (ni els cognoms) no fan la cosa. Almenys, no de forma definitiva i inamovible. Perquè, i aquí volia anar a parar, soc allò que en termes lingüístics es diu un castellanoparlant inicial que, no obstant això, he escrit aquest llibre per fomentar la lleialtat lingüística al català. El castellà va ser la meva llengua familiar i encara el parlo amb els meus pares i amb la meva germana, però poquíssimes vegades en l'àmbit social. Fet i fet, pertanyo al grup majoritari a Catalunya pel que fa a llengua inicial i això ens porta de dret al punt de partida: el català és una llengua minoritzada en el seu territori històric i amb problemes que intentaré explicar al llarg d'aquestes pàgines.

Com els va passar a molts nens fills de la immigració dels seixanta i setanta, el meu primer contacte amb el català va ser a l'escola. Jo vaig tenir la sort d'assistir a un centre on fèiem la majoria d'assignatures en català. No totes, però sí la majoria. A més, i d'això me'n vaig adonar molt més tard, a la meva classe hi havia força catalanoparlants.

Alzamora, Bacardit, Badia, Bel, Benedet, Camós, López, Márquez, Medrano, Murillo, Ruiz, Tarragó. Com a mínim, aquests 12 de 40 parlaven o sentien el català a casa. Això, als anys vuitanta i a Bellvitge, era una proporció bestial. El que vull dir és que jo de tant en tant sentia parlar català entre els meus companys, al pati o entre classe i classe. Ara bé, que a ningú no li va passar per la barretina de parlar-me'n. Així que, com molta gent que ha crescut en ambients semblants, durant anys vaig saber català com podia haver sabut anglès o llatí, tenint-ne un coneixement passiu i escrit, per bé que aprofundit, ja que era la llengua de bona part de les assignatures de l'escola. Fora d'allà, però, el parlava poc més que l'anglès o el rus.

En realitat, em vaig incorporar a la catalanofonia als 18 anys, en un moment molt precís: els Jocs Paralímpics. Van ser el setembre de 1992. Els meus amics i jo teníem objeccions ideològiques per fer-nos voluntaris a les Olimpíades, però els Jocs Paralímpics eren figures d'un altre paner. En participar-hi, em vaig adonar que molta gent no només sabia català, sinó que el parlava. Fins a aquell moment, només hi havia xerrat una estona amb el senyor Lluís de l'estanc, la senyora Pilar, la dispesera de mon pare quan aquest va arribar a Barcelona (ella havia nascut a Saragossa, però es va casar amb el senyor Roig i va aprendre ràpidament a dir "mitja lliura de pernil"), el senyor Ramon Colom de l'òptica...

Jo encara no ho sabia, però acabava de començar una muda lingüística, és a dir, havia incorporat el català al repertori de llengües que podia parlar i, a més, a partir d'aleshores el faria servir de forma intensiva en alguns contextos. L'accés a la universitat va reforçar aquesta muda i a partir d'aleshores el vaig començar a parlar amb regularitat i, força més endavant, amb assiduitat i de forma gairebé exclusiva.

Anys més tard (qui m'ho havia de dir...: jo havia estudiat Filologia Hispànica) vaig començar a treballar al Consorci per la Normalització Lingüística (CPNL) i vaig passar de rebre classes de català a impartir-ne a adults.

Tot amb tot, ni tan sols tots els meus companys de professió són un exemple de fidelitat lingüística a prova de bomba. La pràctica de la lleialtat lingüística és un hàbit que s'adquireix si es vol i que demana cert entrenament. De fet, fa uns anys se'ns va oferir als treballadors del CPNL un taller per la llengua i hi va quedar ben palès que molts

companys, catalanoparlants familiars, eren menys mantenidors que jo. Aquests tallers serveixen per passar de la presa de consciència de la realitat del català (llengua minoritzada i perseguida secularment, llengua en recessió) a l'acció, és a dir, a mantenir-la en situacions en què la dimissió lingüística és habitual i ens han fet creure que passar-se a la llengua de l'interlocutor és de bona educació.

Les pàgines que hi ha tot seguit volen tenir un doble paper: de diagnòstic sumari de la situació de partença i, sobretot, d'estímul per a l'exercici de la resistència lingüística. Sí, he dit resistència. Perquè, quan la situació d'una llengua no és normal, fer veure que ho és no ajuda a capgirar-la. Quan sento que algú defensa que s'ha de parlar en català amb naturalitat, penso: ai las! Vol dir que ha s'ha de convergir en castellà quan l'interlocutor no parla català? Seria natural, atès que tots els catalanoparlants estan bilingüïtzats en castellà? Potser seria natural, però també és suïcida i perjudica el català. Amb la naturalitat com a guia, ja podem anar plegant veles. De fet, ens cal una actitud no ja només de resistència a parlar la llengua de l'interlocutor en situacions en què la comunicació està assegurada, sinó una actitud d'afirmació constant. Una actitud de català a l'atac, com defineix un palíndrom encertadíssim que ha popularitzat Màrius Serra i que és l'antítesi de l'acceptació mesella d'una situació injusta (allò de “no és just, però què vols fer-hi, noi?, ara ja és tard”).

Així que intentaré que el lector, que ja és catalanoparlant de tota la vida o que ho és d'adopció, trobi receptes per trobar-se més còmode parlant en català. Aquestes receptes seran tot tipus de dades, arguments, heptàlegs, decàlegs, testimonis, lemes, frases cèlebres, etc., alguns de prou coneguts i d'altres, potser més originals o fins i tot in-sòlits. Som-hi.

Per cert, que ets lliure de llegir les parts del llibre que vulguis. Si vols saltar-te les pàgines més teòriques, endavant. Tu tries.

2. TEST D'AUTOESTIMA LINGÜÍSTICA

Abans de seguir endavant, però, caldria saber on et situes pel que fa a l'assumpció d'alguns prejudicis cap al català. Ningú no n'està del tot lliure, però paga la pena passar un test per comprovar si realment tens gaires prejudicis cap a la llengua en què està escrit aquest llibre.

Avalua't per comprovar si no cal que segueixis llegint, si et cal una empenta per mantenir el català quan practiques la dimissió o si ni tan sols t'has plantejat aquestes qüestions abans.

1. És el català una llengua petita?
2. És de mala educació parlar en català amb els estrangers que viuen al nostre país?
3. Tens almenys un amic amb qui parles en català encara que ell et parli en castellà?
4. Has tingut mai problemes per motiu de parlar en català?
5. El castellà és més fàcil que el català?
6. És el català una llengua amenaçada?
7. Saps com es diu en català “en casa de herrero cuchillo de palo”?
I “no hay mal que por bien no venga”?
8. Comences les converses amb un desconegut en castellà?
9. A quants estats del món és el català llengua territorial?
10. Quines són les llengües pròpies que té Catalunya?

CLAU

1. Sí: 0 / No: 1
2. Sí: 0 / No: 1
3. Sí: 1 / No: 0
4. Sí: 1 / No: 0
5. Sí: 0 / No: 1
6. Sí: 1 / No: 0
7. Sí: 1 / No: 0 – A cal sabater, sabates de paper / D'un gran mal en surt un gran bé
8. Sí: 0 / No: 1
9. Quatre: 1 / Qualsevol altra resposta: 0
10. Tres: català, aranès i llengua de signes catalana. 1 punt. Qualsevol altra resposta: 0

Suma els punts obtinguts i obra en conseqüència.

0-4 punts: Necessites urgentment seguir llegint.

5-6: T'anirà bé llegir aquest llibre, encara que ja tens algunes coses clares.

7-8 punts: Déu-n'hi-do com ho tens, de clar, tot plegat.

9-10 punts: Corre a la botiga a tornar aquest llibre o regala'l a algú que el necessiti de debò.

3. PAGUI UN DIAGNÒSTIC I EMPORTI-SE'N CINC

3.1 “¡AL LORO! ¡QUE NO ESTAMOS TAN MAL!”

Cada any, a Catalunya, la Direcció General de Política Lingüística publica un informe sobre la situació de la llengua catalana. *L'Informe de Política Lingüística de 2015* recull una sèrie de dades que, segons com es mirin, tampoc no són tan negatives. Algunes, fins i tot, són positives. Però si el títol d'aquesta secció al·ludeix a una temporada en blanc d'un equip de futbol és perquè aquestes xifres es poden matisar o, fins i tot, contradir. Comencem.

a) 662.300 persones del Principat tenen llengües inicials diferents del català i del castellà. Dit així, sembla que els hauria de ser igual aprendre l'una com l'altra, ja que no tenen prejudicis lingüístics cap al català.

b) El 94,3% de la població de 15 anys i més entén el català i el 80,4% el sap parlar.

c) La situació sociolingüística del català varia força segons els territoris: de les 50 ciutats més poblades de Catalunya, Sant Cugat del Vallès és la ciutat on més se sap parlar català (82,2% de la població) i Santa Coloma de Gramenet és la que té l'índex més baix de catalanoparlants (50,6%).

d) Els coneixements de català no han fet sinó pujar des de 1981 en totes les habilitats: entès, parlat, llegit i escrit.

e) Els coneixements i els usos estan estretament lligats, i ja s'ha dit que els coneixements van a l'alça. Ara bé —començo a posar una mica d'aigua al vi—, com que molts catalanoparlants no mantenen el català davant d'interlocutors que no el parlen, per bé que l'entenguin, l'ús de la llengua pròpia és sensiblement menor. Creuant dades de *l'Informe*, es constata aquesta relació:

<i>Població</i>	<i>Sap parlar català</i>	<i>Usa sobretot el català</i>	<i>Alterna català i castellà</i>
Barcelona	72,3%	30,2%	24,6%

El lector es pot imaginar, doncs, quin percentatge de la població usa sobretot el català o l'alterna amb el castellà als municipis on manifesta saber-lo parlar el 54,7% de la població (l'Hospitalet de Llobregat, segona ciutat del país en població) o el 61,9% (Badalona, tercera).

f) Webs en català: per primera vegada, els 10 webs més consultats a Catalunya tenen tots versió en català i puja 7 punts l'audiència de webs en català. Això és una dada positiva en aquests temps en què vivim envoltats de noves tecnologies i enganxats al mòbil.

g) L'ús del català (al telèfon i al web) arriba al 70% en alguns sectors com subministraments de la llar, transport de viatgers, vins i caves o aigua. En l'extrem contrari, però, s'hi situen telefonia mòbil, motocicletes, electrònica i informàtica, automòbil, les cadenes de restaurants i les marques d'higiene i cura personal.

h) Augmenten els lectors en català: el 26,5% de lectors de llibres van llegir-ne un en català, quan el 2014 el percentatge fou del 24,8%.

i) Creix 6 punts el consum d'espectacles en català. El 59,5% dels espectadors de teatre i arts escèniques ha vist el darrer espectacle en català, percentatge superior a l'any previ (52,9%)

j) El cinema en català va tenir 745.961 espectadors.

k) Mitjans de comunicació: més català a la ràdio i menys a la televisió i la premsa impresa. La ràdio és el mitjà amb més consum en català, amb el 64,1%, superior a l'any anterior.

l) El nombre d'alumnes escolaritzats en català és d'1,3 milions. En els graus universitaris, el català es manté en el 75% de les classes. En els màsters, la presència de l'anglès creix. (Les dades serien força positives si allò que es declara es correspongués amb la realitat, però ja en parlarem més endavant.)

m) Creix el nombre d'inscrits als cursos del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) després de 5 anys de reculada. Gairebé 1,7 milions de persones han après català amb el CPNL.

n) Des de 2003, s'han format més de 100.000 parelles lingüístiques en el programa de Voluntariat per la Llengua.

o) Durant 2015 es van fer 13.500.000 cerques a l'Optimot, el servei de consultes en línia. Un bon indicador de la preocupació per la qualitat lingüística.

3.2 DEPRIMEIX-TE UNA MICA. RESUM D'EL BILINGÜISME MATA

La foto de l'estat actual del català es pot fer de moltes maneres, però una segona aproximació la faré a través del resum d'un llibre: *El bilingüisme mata*, de Pau Vidal. He triat aquesta obra per quatre motius: 1) és recent, 2) no és complaent, 3) proporciona dades concretes i 4) és obra d'un activista lingüístic i no d'un sociolingüista. Sobretot n'utilitzaré dades que poden servir per fer-se una idea de com està la situació. No n'he recollit algunes de molt conegudes, però sí d'altres que no són tan habituals de trobar en altres obres.

Transmissió generacional

El 27,5% dels nats a Catalunya amb els dos progenitors nascuts fora (com ara jo) usa el català amb els fills (com ara jo). No cal dir que es tracta d'una dada positiva. Això vol dir que el català guanya terreny amb la transmissió de pares a fills. Bé.

Qui el parla, com el parla?

Es diu que el català té 10 milions de parlants, però no tothom el parla igual de bé. Un 31,17% parla un "català mandrós", en terminologia d'Enric Gomà. És aquell "costum, tan actual, de barrejar català i castellà, consistent a pronunciar una frase en una llengua i la següent en l'altra (com bé il·lustra la novel·la *L'altra* de Marta Rojals), [i que] fa una certa angúnia. Perquè és un recurs propi d'analfabets i d'El Molino. Veure el meu cardiòleg expressar-se com La Maña m'alerta una mica", explica el lingüista. Un 24,92% fa anar un català despreocupat, en terminologia de Solà, i un 21,21% un de *low-cost* (Gabancho *dixit*). El 25% restant, el que aparentment parla "com Déu mana", gasta en realitat un català "recessiu o en procés d'atròfia", com a resultat del bilingüisme generalitzat i obligatori. I és que no es pot oblidar la literalitat de l'article 3 de la Constitució Espanyola: "1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la."

A l'ensenyament

Als instituts, l'ús del català recula respecte a les escoles. Joan Lladonet va constatar com, quan es notificava a inspecció que es feien un 70% d'assignatures en català, se'n feien en realitat el 38%. Si hi sumem la llengua d'ús als corredors, patis i menjador, l'ús real del català a secundària decauria més encara, fins al 25%.

Segons Carme Junyent, tenim un 15% d'alumnes militants pel català, un 15% d'hostils (objectors lingüístics) i un 70% d'indiferents. És amb aquests darrers que hem de comptar perquè el català se'n surti, apunta Carme Junyent, perquè amb el primer grup no n'hi ha prou.

Cal concloure, doncs, que la immersió lingüística funciona a mig gas. Si a la secundària es pregunta al professorat quantes assignatures es fan en català, el resultat és 2/3; si es pregunta a l'alumet, respon que 1/3. A tot estirar, doncs, en molts centres es fan en català la meitat de les assignatures, molt per sota del 75% que va establir el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya el 2014, en una sentència que molts creuen que reduïa les hores de català a l'aula i que, en multitud de centres, si s'hi apliqués, no faria sinó incrementar-les (cosa per la qual no s'hi aplicarà).

Qui parla català?

En realitat, mig Catalunya no el parla. El nombre de catalanoparlants és del 39%, percentatge al qual cal sumar el de bilingües castellanoparlants (20%). Diuen que en saben un 20% més. Així és com s'arriba al 80% que indiquen les enquestes lingüístiques. Pel que fa a la identificació, hi ha 200.000 catalanoparlants que no s'identifiquen amb el català (és a dir, que mai no comencen una conversa amb un desconegut en aquesta llengua). I ara, per fi, una dada positiva: 660.000 persones el parlen per bé que tenen una llengua inicial diferent al català.

Recordem-ho: la meitat dels que declaren saber parlar català no ho fan o ho fan més aviat poc.

El consum cultural

Aquí m'apartaré un moment del llibre de Vidal per puntualitzar que, més que amb la cultura, el català té un problema important amb la